

Živahna razprava Prelomni časi in dileme izobraževanja andragogov in izobraževalcev odraslih

Komisija za strokovne razprave in pogovore ADS je pripravila še eno v nizu aktualnih strokovnih razprav, ki je glede na bogato razpravo in pobude pomenila enega od vrhov žgočih strokovnih vprašanj, ki v zadnjih obdobjih ostajajo v javnosti vse bolj prezrta. Srečanje je potekalo v četrtek, 6. junija 2013, od 15. do 17.30 ure, v prostorih Zavoda za izobraževalne in kulturne dejavnosti BOB v Ljubljani.

Razprava se je osredinila okrog prelomov in dilem, ki jih intimno občutijo domala vsi strokovnjaki s področja izobraževanja odraslih. Vsaj tako se je izkazalo tekom čustveno nabite razprave, ki je na površje prinesla številne nove dileme, neodgovorjena vprašanja in mestoma tudi izredno kritične poglede na sedanjí trenutek razvoja na širšem področju izobraževanja. Organizatorji smo si za cilj zastavili razpravo o ključnih izzivih, pred katerimi se znajdemo tako praktiki kot teoretiki, bodisi v vlogi andragogov, izobraževalcev odraslih ali strokovnjakov, specialistov iz drugih področij, ki pač zaidejo v izobraževanje odraslih, ob tem pa smo želeli premisliti tudi vprašanje ali izobraževanje andragogov in drugih izobraževalcev odraslih danes učinkovito odgovarja potrebam.

Pomembnejša stališča in predlogi iz razprave

Iz živahne in vsebinsko bogate razprave lahko stališča in predloge povežemo v več vsebinskih sklopov: Osrednje mesto v posameznih razpravah so zavzele dileme o tem, kdaj in kje se oblikuje resnična identiteta andragoga in še več: kdo skrbi za identiteto andragogike kot stroke z vidika družbene identifikacije. Drugi pomemben sklop je bila diskusija o institucijah in programih, s katerimi v državi izobražujemo in usposabljamó bodoče strokovnjake ter razmislek o tem, koliko in kako vnašati nujno svežino in aktualnost v tradicionalno okostenelejši formalni sistem. Tretji sklop se je osredinil na nove potrebe na našem strokovnem področju; koliko jih dejansko prepoznamo, na njih odgovorimo in koliko smo kot stroka zmožni nove potrebe tudi teoretsko dešifrirati. Kot zadnji sklop naj omenimo več kot jasno sporočilo razprave: kot stoka nujno potrebujemo 'skupine za pretok znanja' in ustrezna strokovna srečanja, ki so prostor odprtega dialoga. Udeleženi so skoraj soglasno izpostavljali, da kljub na videz živahnemu dogajanju na področju izobraževanja odraslih kljub vsemu ni dovolj priložnosti za srečevanje in razpravo o teh, temeljnih konceptualnih dilemah, ki jih nujno sproža vsak prelomni čas.

V nadaljevanju shematsko preglejmo posamezen sklop in bistvene predloge ter stališča iz razprave:

Identiteta andragoga

- Še zmeraj ni povsem jasna. Kdo je andragog? Kako se razlikujeta pojma 'andragog' in 'izobraževalec odraslih'?
- Razlago najdemo v tem, da v Sloveniji do zdaj ni bilo uradnega visokošolskega naziva 'andragog', čeravno obstaja znanstvena disciplina 'andragogika' in so v visokošolskih programih andragoški predmeti; trenutno novi programi na Oddelku za pedagogiko na Filozofski fakulteti dajejo diplomantom naziv 'dipl. andragog'.
- Uveljavljena domača terminologija opredeljuje dva izraza: 'andragog' – to je strokovnjak z visoko strokovno izobrazbo ali specializacijo, usposobljen za andragogiko in izobraževanje odraslih, in 'andragoški delavec' – strokovnjak, ki dela v izobraževanju odraslih, a za to delo nima javno priznane stopnje izobrazbe ali specializacije iz andragogike.

Identiteta andragogike

- Razpravljalci so obravnavali predvsem vprašanja strokovne identitete andragoga oziroma 'izobraževalca odraslih' z zornega kota njegovih osebnih značilnosti in dejavnosti. Takšen poudarek je dajal tudi naslov razprave 'Prelomni časi in dileme izobraževanja *andragogov* in *izobraževalcev odraslih*'. Več rapravljalcev je opozorilo, da andragogi potrebujemo tudi drugo, družbeno identifikacijo, s katero se določa položaj in vloga izobraževanja odraslih v družbi; v tem smislu bi morali naslov razprave razširiti ali pa mu dodati podnaslov "Prelomni časi in dileme izobraževanja odraslih".
- Problem predstavlja družbena identifikacija strokovnjakov. O tem so rapravljalci spregovorili z različni praktični primeri – npr na področju zakonodaje (obravnavna ZOFVI kot skupnega krovnega zakona, ki izhaja iz značilnosti in potreb vzgoje in izobraževanja otrok in mladine), upravljanja (izobraževanje odraslih podrejeno upravljanju za potrebe otrok in mladine in šol), omrežja institucij in programov (zapostavljenost vprašanja javnega omrežja in službe za izobraževanje odraslih); pri obravnavanju oseb s posebnimi potrebami namenjamo pozornost le otrokom, kot da odrasli ne potrebujejo specialne in rehabilitacijske obravnave, itd. Primeri kažejo, da smo se izobraževalci odraslih v praksi (pre)hitro pripravljani odpovedati načelu o enakovrednosti in enakopravnosti področij v vzgoji in izobraževanju (praviloma pristajamo na prednostni položaj pedagogike ter izobraževanja otrok in mladine) in s tem posledično pristajamo na marginalno vlogo in položaj izobraževanja odraslih.
- Doseči je treba ustrezno družbeno identiteto andragogike in izobraževanja odraslih.

Institucije in programi

- Fakultete, ki organizirajo izobraževanje andragogov in izobraževalcev odraslih ali izvajajo programe z andragoškim vsebinami bi morale razviti stalno obliko povezovanja in usklajevanja glede svojih programov in dejavnosti.
- Fakultete in visokošolske institucije se morajo povezovati s prakso; nekateri profesorji to poskušajo, kolikor je mogoče v danih razmerah (navedbe predstavnic Oddelka za pedagogiko in andragogiko FF); takšno povezovanje jim omogoča, da profesorji bolje (v živo) spoznavajo potrebe prakse, omogoča pa tudi participacijo študentov pri načrtovanju in izpeljavi programov.
- Na fakultetah, ki izobražujejo andragoge, bi morali poleg vsebin, ki sestavljajo programe za pridobitev formalne izobrazbe (diplome, specializacije), ponuditi tudi programe neformalnega izobraževanja (izpopolnjevanja).
- Študentom andragogike bi morali v programih predstaviti izvire andragoškega znanja iz del znanih (antičnih) filozofov.
- Zdajšnje programe za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe bi bilo treba kritično proučiti in jih na podlagi ugotovitev ustrezno organizirati; njihov namen ne bi smel biti le to, da služijo udeležencem bolj ali manj le za pridobitev formalnega izkaza, ki ga zahteva zakon.
- Na Pedagoških fakultetah bi morali študenti imeti možnost, da vpišejo andragogiko vsaj kot izbirni predmet, saj je to področje, s katerim se bodo zagotovo morali vsaj v manjšem obsegu nenehno srečevati. Raziskave kažejo, da je za učitelje, ki izobražujejo otroke in mladino, ena najbolj stresnih nalog delo s starši.
- V institucijah za izobraževanje odraslih bi morali vsakih pet let zaposliti mladega sodelavca; ta bi v institucijo vnesel novo, sveže znanje.

Aktualne potrebe

- Izobraževalci odraslih poleg andragoškega in pedagoškega znanja morajo dobiti tudi široko nespecifično (dodatno) znanje iz drugih strok (psihologija, sociologija, filozofija itn.). Takšne

vsebine so npr.: razvoj človeških virov; izobraževanje in kariera; kariera učitelja; transakcijska analiza; nevrolingvistično programiranje, skupinska dinamika in vodenje skupine, itn. Prelomni časi so prinesli nekatere nove poudarke v teh vsebinah.

- Potrebno bi bilo opraviti analizo vsebin visokošolskega izobraževanja.
- Za ugotavljanje potreb pri delu izobraževalcev odraslih bi bilo potrebno izhajati iz 'profila andragoga', čeprav o tem zelo malo vemo iz dosedanjih raziskav pri nas.

Strokovna srečanja

- Razpravljavci so poudarjali, da so strokovna srečanja, kakršno je bilo to, nujno potrebna in bi jih bilo treba večkrat organizirati.
- ADS, ki je najbolj nevtralna stanovska organizacija, naj organizira 'skupine za pretok znanja'; v njih naj sodelujejo tudi študentje.
- Razpravljavci so podprli predlog, da bi se vsako leto organizirali Dnevi izobraževalcev odraslih. Tu bi enkrat letno lahko razpravljali o ključnih dilemah in različnih pojmovanjih, tako da bi postopno dosegli večje poenotenje vsaj glede bazične terminologije na področju. Tudi v okviru Pedagoško-andragoških dnevov, ki jih vsako leto organizira Oddelek za pedagogiko in andragogiko na Filozofski fakulteti, je treba dati večji poudarek andragogiki.
- Potrebno bi bilo vnovič sklicati posvet o terminologiji na področju izobraževanja odraslih. Ob tem je bilo izraženo tudi mnenje, da je lahko posvet sicer koristen, a da bi se bilo treba terminologije lotiti z raziskovalnim projektom.

Končnih odgovorov na srednja vprašanja - na kaj se lahko stroka/izobraževalec opre v teh časih, kje so največje pasti sedanjega razvoja izobraževanja odraslih, kakšno je poslanstvo andragogov danes, imamo razvito profesionalno identiteto in druga – seveda razprava ni prinesla. Odprla pa je vpogled v življenje in potrebe strokovnega področja, ki je po naravi bolj aplikativno in v akciji, zato se kdaj pa kdaj zgodi, da mu umanjka razmisleka in teoretske misli, ki bi prakso reflektirala in s tem okrepila identiteto strokovnjakov, ki področju s srcem pripadajo.

Foto: Sabina Hosta

Besedilo ni lektorirano.

Dr. Petra Javrh (petra.javrh@acs.si), ADS

ANDRAGOŠKO DRUŠTVO SLOVENIJE
Komisija za strokovne razprave in pogovore

www.andragosko-drustvo.si

Andragoško društvo Slovenije - ADS, Slovenian Adult Education Association - SAEA
Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana, Slovenija, Telefon: +386 1 58 42 566, Fax: +386 1 58 42 550